श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले बनाइबक्सेको तल लेखिएबमोभिजको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

२०३३ सालको ऐन नं. ११

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरूदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐ रामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिण बाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

मुलुकी ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना: अन्तर्राष्ट्रिय नारी वर्षको उपलक्ष्यमा नारीहरूलाई बढो सुविधा प्रदान गर्न मुलुकी ऐनलाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम "मुलुकी (छैठौं संशोधन) ऐन, २०३३" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. मुलुकी ऐन अदालती बन्दोबस्तको महलमा संशोधन: मुलुकी ऐन (यसपछि "मूल ऐन" भनिएको) अदालती बन्दोबस्तको महलको,–

(१) ११ नम्बरको सट्टा देहायको ११ नम्बर राखिएको छ:–

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

"११ नं. ॥ ॥ मुद्दा हेर्दा देहायको प्राथमिकताले कारवाई गर्दै जाँदा जुन मुद्दा पहिले छिन्न अङ्ग पुग्छ सोही मुद्दा पहिला किनारा गर्नुपर्छ — — —
थुनुवा कैदीको थुना वा कैद परेको मुद्दा — — — —१
बेवारिसी सोह्र वर्षमुनिको नाबालकको मुद्दा — — — —२
तारीखमा रहेको पचहत्तर वर्षमाथिको बूढाबूढीको र शारीरिक अशक्तता भएको व्यक्तिको मुद्दा — — — — — — — —
स्वास्नीमानिस बादी वा पुनरावेदक भएको न्वारान गराई पाउँ वा नाता कायम गराई पाउँ भन्ने मुद्दा — — — — — — —४
माथि लेखिएको र त्यसपछि अरू मुद्दाका हकमा पुरानोको क्रमले —५"

(२) ७५ नम्बरमा रहेको "एक रूपैयाँ" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "पाँच रूपैयाँ" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(३) ९२ नम्बरमा रहेको "बीस रूपैयाँसम्म" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "दुई सय रूपैयाँसम्म" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(४) १०८ नम्बरमा रहेको "पच्चीस पैसाका दरको" भन्ने शब्दहरू र "बाह्र पैसाको दरको टिकटवाला फाराम" भन्ने शब्दहरूको सट्टा क्रमशः "दुई रूपैयाँको दरले" भन्ने शब्दहरू र "एक रूपैयाँको दरले दस्तूर सहित फाराम" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(५) ११८ नम्बरको १४ दफाको देहायमा रहेको "चौध वर्ष नपुगेकी कन्या चोरी गरेको" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "जीउ मास्ने बेच्नेको महल अन्तर्गत अपराध गरेको" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(६) १९६ नम्बरको शुरूमा रहेको वाक्याँशको सट्टा देहायको वाक्यांश राखिएको छः—
"पुनरावेदनपत्र लिंदा दश रूपैयाँको दस्तूर सहित यसै नम्बरका नमूना बमोजिमको फाराममा लेखी ल्याएको मात्र लिनुपर्छ ।"

(७) २११ नम्बरको सट्टा देहायको २११ नम्बर राखिएको छः—

"२११ नं. ॥ ॥ मुद्दा हेर्ने अड्डामा रहेको मिसिल कागजपत्रको नक्कल सरोकारवाला जो सुकैले मागे पनि दिनुपर्छ । सो बमोजिम नक्कल दिंदा लिंदा नक्कल लिनेले आफ्नै तर्फबाट सारी लिनेमा निजलाई सम्बन्धित कर्मचारीको रोहवरमा राखी फूलस्केप साईजको प्रत्येक पानाको एक रूपैयाँको दरले दस्तूर लिई नक्कल सार्न दिनुपर्छ । अड्डाबाट नक्कल सारी पाउँ भनेकोमा फूलस्केप साईजको प्रत्येक पानाको दुई रूपैयाँको दरले दस्तूर लिई नक्कल सारी दिनुपर्छ । नक्कल लिंदा दिंदा सो नक्कलको शिरमा फलानाले लिएको भन्ने र सक्कल बमोजिम नक्कल दुरूस्त

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

छ भन्ने लेखी अड्डाको र हाकिमको छाप लगाई दस्तूर दाखिल गरेको मितिले फिरादपत्रको नक्कल भोलिपल्टसम्ममा र अरू कागतको नक्कल तीन दिनभित्रमा दिनुपर्छ ।"

(८) २२० नम्बरमा रहेको "एक रूपैयाँको" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "पाँच रूपैयाँको" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(९) १३५ नम्बर खारेज गरिएको छ ।

३. मूल ऐन गरीब कंगालको महलमा संशोधनः मूल ऐन गरीब कंगालको महलको,–

(१) ३ नम्बरको सट्टा देहायको ३ नम्बर राखिएको छः–

"३ नं. ॥ ॥ बाबु मरेको वा बेपत्ता भएको वा विदेश गएको अवस्थामा आमा पोइल जाने नाबालकको हकमा देहाय बमोजिम हुन्छ, जायजेठा वा उमेर पुगेको एकाघरको हकवाला नभएको नाबालक भए आमाले आफूसाथ लगी पाल्नुपर्छ — — — — — — — — — १

जायजेठा र उमेर पुगेको एकाघरको हकवाला भए पनि आठ वर्षभन्दा मुनिको नाबालक भए आठ वर्षको उमेर नपुगेसम्म आमाले आफूसाथ लगी र नाबालकको एकाघरको हकवाला नभए नाबालककै घरमा बसी पाल्न पाउँछ — — — — — — — — — — २

आठ वर्ष नाघेको तर सोह्र वर्षमुनिको नाबालकको उमेर पुगेको एकाघरको हकवाला भए पनि हकवालाले नपालेमा वा पाल्न मन्जूर नगरेमा आमाले पाल्न पाउँछ — — — — — — — — — ३

आमाले पाल्दा नाबालकको एकाघरको हकवाला नै नभएको वा भए पनि उमेर पुगेको नभएको वा उमेर पुगेको भए पनि पाल्न नचाहेकोमा सो नाबालकको जायजेथा समेत आमाले जिम्मा लिन पाउँछ — — —४

(२) नम्बर नम्बरमा रहेको "इलाकाको अञ्चलाधीश," "अञ्चलाधीश" र "स्थानीय अञ्चलाधीश" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "प्रमुख जिल्ला अधिकारी" भन्ने शब्दहरू राखी रूपान्तर गरिएको छ ।

४. मूल ऐन लोग्ने स्वास्नीको महलमा संशोधनः मूल ऐन लोग्ने स्वास्नीको महलको,–

(१) १ नम्बरमा रहेको "४ र ५" भन्ने अंक र अक्षरको सट्टा "२ नम्बरको १० दफामा र ४, ५, ७ र ८" भन्ने अंक र अक्षर राखिएका छन् ।

(२) १ नम्बरपछि देहायको १ क. नम्बर थपिएको छः–

"१क नं. ॥ ॥ यसै महलको१नम्बरको१दफा बमोजिम सम्बन्ध विच्छेद गर्न चाहने पक्षले वा ३ दफा बमोजिम दुबैको मन्जूरीले सम्बन्ध विच्छेद गर्न चाहेमा

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

लोग्ने स्वास्नी दुवैले सम्बन्धित गाउँ वा नगर पञ्चायतमा निवेदन गर्नु पर्नेछ र पञ्चायतले पनि दुवै थरीलाई भरसक सम्झाई बुझाई मेलमिलाप गराई दिनुपर्छ। त्यसरी सम्झाउँदा बुझाउँदा पनि मेलमिलाप हुन नसकेमा र विवाह कायम राख्नुभन्दा सम्बन्ध विच्छेद गराउनु श्रेय भएमा निवेदन परेको एक वर्षभित्र आफ्नो राय समेत संलग्न गरी प्राप्त निवेदन सम्बन्ध विच्छेद गर्न अधिकार भएको सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पठाउनुपर्छ।

(३) २ नम्बरको सट्टा देहायको २ नम्बर राखिएको छः—

"२ नं. ॥ ॥ स्वास्नीले अर्कोसित करणी गराएको ठहरेमा वा पोइल गएमा लोग्ने स्वास्नीको सम्बन्ध स्वतः विच्छेद हुन्छ। अर्कोसित करणी नगराए पनि करणी गराएकी छु भनी अड्डामा सावित भएमा त्यस्तो स्वास्नीसित लोग्नेले सम्बन्ध विच्छेद गर्न पाउँछ।"

(४) ३ नम्बरको सट्टा देहायको ३ नम्बर राखिएको छः—

"३ नं. ॥ ॥ ऐन बमोजिम लोग्ने स्वास्नीको सम्बन्ध विच्छेद भएको मितिले दुईसय बहत्तर दिनभित्र जन्मेको सन्तान अन्यथा प्रमाणित नभएमा सो सम्बन्ध विच्छेद भएको लोग्नेकै सन्तान ठहर्छ। त्यस्ता सन्तान र पाँच वर्ष नपुगेका वा पाँच वर्षदेखि माथिका नाबालक पाल्ने विषयमा देहाय बमोजिम हुन्छः—

पाँच वर्षमुनिका नाबालकलाई पाँच वर्षको उमेर नपुगेसम्म आमाले आफै पाल्न चाहेमा निजैले र निजले पाल्न नचाहेमा बाबुले पाल्नु पर्छ— — — — — १

पाँच वर्षदेखि माथिका नाबालकलाई पोइल नगएको अवस्थामा आमाले आफै पाल्न चाहेमा निजैले र निजले पाल्न नचाहेमा आमा पोइल गएको अवस्थामा बाबुले पाल्नु पर्छ— — २

यस नम्बरको १ र २ दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आमा बाबु दुवैको मन्जूरी भएमा त्यस्तो नाबालकलाई आमा बाबु मध्ये कुनैले वा आलो पालो गरी पाल्न पाउँछ— — ३

आमा बाबुमध्ये जो सुकैले पाले पनि नाबालकको अहित हुने अवस्था वा त्यस्तो अहित हुने मनासिव आशंका नभएमा पाल्ने आमा बाबुले नपाल्ने आमा वा बाबुलाई बीच बीचमा नाबालकसँग भेटघाट गर्ने मौका दिनुपर्छ। त्यस्तो मौका पोइल जाने आमाले पनि पाउँछ— — — — — ४

आमाले पाल्दा बाबुले आफ्नो इज्जत आमद अनुसार नाबालकलाई खान, लाउन, शिक्षा र औषधि उपचार समेतको मनासिब खर्च दिनुपर्छ— — — — — ५

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(५) ४ नम्बरपछि देहायको ४ क. नम्बर थपिएको छः–

"४क.नं. ॥ ॥ यसै महलको १ नम्बरको २ दफा बमोजिम सम्बन्ध विच्छेद भएकोमा खान लाउन पुग्ने आफ्नो सम्पत्ति आयस्ता नभएकी स्वास्नीमानिसले खान लाउन खर्च भराउन चाहेमा लोग्नेले त्यस्तो सम्बन्ध विच्छेद भएकी स्वास्नीलाई आफ्नो इज्जत आमद अनुसार अदालतले तोके बमोजिम एकसरी खान लाउन खर्च भर्नुपर्छ। त्यस्तो खर्च सम्बन्ध विच्छेद भएको मितिले पाँचवर्षसम्म वा त्यस्तो स्वास्नीमानिसले अर्को विवाह नगरेसम्म जुन अगाडि हुन्छ सो समयसम्म मात्र भर्नु पर्छ।"

५. मूल ऐन अंशबण्डाको महलमा संशोधनः मूल ऐन अंशबण्डाको महलको,–

(१) ६ नम्बर खारेज गरिएको छ।

(२) १० नम्बरपछि देहायको १० क र १० ख नम्बर थपिएका छन्–

"१०क.नं.॥ ॥यसै महलको १० नम्बरमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विवाह भएको कम्तीमा पन्ध्र वर्ष र उमेर कम्तीमा पैंतीस वर्ष पुगी सकेकी स्वास्नीमानिसले चाहेमा लोग्नेसित अंश लिई भिन्न बस्न पाउँछ।

१०ख.नं. ॥ ॥ ऐन बमोजिम बाबु आमा छोराहरूको अंशबण्डा गर्दा बाबु आमा कुनै छोरा वा छोरीसँग बस्न चाहेमा सो कुरा बण्डापत्रमा नै खुलाउनुपर्छ र त्यस्तो छोरा वा छोरीले बाबु आमालाई सँग राखी हेरचाह गर्नुपर्छ। बृद्ध बाबु आमाको आफ्नो आयस्ताले खान लाउन नपुगे वा हेरचाह गर्न सँग बसेका छोरा वा छोरी वा छोराको छोरा कोही नभए भिन्न बसेका छोरा वा छोरीले पनि आफ्नो इज्जत आमद अनुसार खान लाउन दिई हेरचाह गरी राख्नुपर्छ।

(३) १६ नम्बरमा रहेको "छोराले पाउने अंशको आधी" भन्ने शब्दहरू झिकिएका छन्।

(४) ३५ नम्बरको अन्त्यमा देहायको वाक्यांश थपिएको छः–

"अबण्डा गोश्वाराको लिखत भएकोमा आ-आफ्नो अंश हक लाग्नेजति अबण्डा आ-आफ्नो खुश हुन्छ।"

६. मूल ऐन स्त्री अंश धनको महलमा संशोधनः मूल ऐन स्त्री अंश धनको महलको २ नम्बरको सट्टा देहायको २ नम्बर राखिएको छः–

"२ नं. ॥ ॥ भिन्न भएको कन्या, सधवा वा विधवा स्वास्नीमानिसले आफ्नो अंश हकको चलमा सबै र अचलमा आधासम्म कसैको मन्जूर नभए पनि आफ्नो खुश गर्न पाउँछन्। कन्याले बाबु भए बाबुको र सधवा वा विधवाले उमेर पुगेका छोराहरू भए छोराहरूको मन्जूरी लिई अचल पनि सबै आफ्नो खुश गर्न पाउँछन्।"

अधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

७. मूल ऐन धर्मपुत्रको महलमा संशोधनः मूल ऐन धर्मपुत्रको महलको,–

(१) ९ नम्बरपछि देहायको ९ क, ९ख, ९ग र ९घ नम्बर थपिएका छन्ः–

"९ क. नं. ॥ ॥ छोरी हुने लोग्नेमानिस र लोग्ने जीवित हुने वा आफ्नो छोरी हुने स्वास्नीमानिसले बाहेक अरूले दश वर्ष मुनिकीलाई लिखित गरी धर्मपुत्री राख्न पाउँछ ।

९ ख. नं. ॥ ॥ धर्मपुत्री र धर्मपुत्री राख्नेको उमेर कम्तीमा पच्चीस वर्ष फरक हुनुपर्छ ।

९ ग. नं. ॥ ॥धर्मपुत्रीको हक छोरी सरहको हुन्छ । धर्मपुत्रीले आफूलाई जन्माउने बाबुपट्टि कुनै हक दाबी गर्न पाउँदैन ।

९ घ. नं. ॥ ॥ धर्मपुत्री राख्न पाउनेले धर्मपुत्री राखी सकेपछि छोरी जन्म्यो भने पनि अघि राखेको धर्मपुत्री बदर हुन सक्तैन । छोरी सरह नै हुन्छ ।"

(२) १२ नम्बरपछि देहायको १२क नम्बर थपिएको छः–

"१२क.नं.॥ ॥ कुनै विदेशी नागरिकले ऐनले धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न हुने नेपाली नागरिकलाई धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्न चाहेमा त्यस्तो विदेशी नागरिकको चरित्र र आर्थिक स्थिति हेरी सम्बन्धित विदेशी सरकार वा राजदूतावासको सिफारिश भएमा श्री ५ को सरकारले उपयुक्त सम्झेका शर्तहरूमा धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री लिन दिन स्वीकृति दिन सक्नेछ ।"

(३) १३ नम्बरमा रहेको "धर्मपुत्र" भन्ने शब्दपछि "वा धर्मपुत्री" भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।

८. मूल ऐन अपुतालीको महलमा संशोधनः मूल ऐन अपुतालीको महलको,–

(१) २ नम्बरको सट्टा देहायको २ नम्बर राखिएको छः–

"२ नं. ॥ ॥ अपुताली पर्दा मर्नेको लोग्ने, स्वास्नी, छोरा वा छोराका छोरा भएसम्म छोरीले अपुताली पाउँदैन त्यस्ता कोही नभए छोरीले अपुताली पाउँछ । छोरीहरूमध्ये कोही कन्या र कोही विवाह भएकी वा पोइल गएकी भए प्रत्येक कन्या छोरीले दुई खण्ड र प्रत्येक विवाह भएकी वा पोइल गएकी छोरीले एक खण्डको हिसाबले अपुताली पाउँछ । छोरी नभए संग बसेका हकवाला भए त्यस्ता हकवालाले र त्यस्ता हकवाला नभए अरू हकवालाले अपुताली पाउँछ ।

(२) ३ नम्बरको सट्टा देहायको ३ नम्बर राखिएको छः–

"३ नं. ॥ ॥ भिन्न भै बसेका लोग्ने, स्वास्नी, छोरा वा छोराका छोराले हेरचाह नगरी छोरी वा छोरी ज्वाईंले स्याहार सम्भार गरी पालेको

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

रहेछ भने त्यसरी पालेको बाबु आमा वा सासू ससूराको अपुताली पाल्ने छोरी वा छोरी ज्वाईंले पाउँछन् । अरू हकवालाले पाउँदैनन् ।"

(३) ७ नम्बरको सट्टा देहायको ७ नम्बर राखिएको छः–

"७ नं. ॥ ॥भिन्न भै बसेका लोग्ने, स्वास्नी, छोरा वा छोराका छोराले हेरचाह नगरी एकै बाबुबाट जन्मेका दिदी बहिनीले स्याहार सम्भार गरी पालेको रहेछ भने त्यसरी पालेको दाजु भाःको अपुताली पाल्ने दिदी बहिनीले पाउँछ । अरू हकवालाले पाउँदैनन् ।"

९. मूल ऐन जीउ मास्ने बेच्नेको महलमा संशोधनः मूल ऐन जीउ मास्ने बेच्नेको महलको १ नम्बर रहेको "तीन वर्षदेखि सात वर्षसम्म" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "दश वर्ष" भन्ने शब्दहरू र "सात वर्ष" भन्ने शब्दहरूको सट्टा "बीस वर्ष" भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

१०. मूल ऐन आसय करणीको महलमा संशोधनः मूल ऐन आसय करणीको महलको,–

(१) २, ३ र ४ नम्बर खारेज गरिएका छन् ।

(२) ५ नम्बरको सट्टा देहायको ५ नम्बर राखिएको छः–

"५ नं. ॥ ॥आफू वा अरूसँग गैर-कानूनी करणी गर्न स्वास्नीमानिसलाई फकाउने र वेश्यागमनको लागि सम्पर्क र व्यवस्था गरी दिनेलाई छ महीनादेखि दुई वर्षसम्म कैद वा पाँचसय रूपैयाँदेखि छ हजार रूपैयाँसम्म जरीवाना वा दुबै हुनेछ ।

११. मूल ऐन जवरजस्ती करणीको महलमा संशोधनः मूल ऐन जवरजस्ती करणीको महलको १ नम्बरमा रहेको "चौध वर्ष" भन्ने वाक्यांशको सट्टा "सोह्र वर्ष" भन्ने वाक्यांश राखिएको छ।

१२. मूल ऐन विहावारीको महलमा संशोधनः मूल ऐन विहावारीको महलको,–

(१) २ नम्बरको सट्टा देहायको २ नम्बर राखिएको छः–

"२ नं. ॥ ॥ विहावारी गर्दा स्वास्नीमानिसको उमेर संरक्षकको मन्जूरी भए सोह्र वर्ष र मन्जूरी नभए अठार वर्ष र लोग्ने मानिसको उमेर संरक्षकको मन्जूरी भए अठार वर्ष र नभए एक्काईस वर्ष नपुगी वा स्वास्नीमानिस र लोग्नेमानिसको उमेर बीस वर्षभन्दा बढी फरक पर्ने गरी विहावारी गर्न गराउन हुँदैन । गरे गराएमा देहाय बमोजिम हुन्छ – – –

दश वर्ष नपुगेको स्वास्नीमानिसको विवाह गरे गराएको रहेछ भने विवाह गर्ने गराउने मुख्यमध्ये उमेर पुगेकालाई तीन महीनादेखि तीन वर्षसम्म कैद र पाँचसय रूपैयाँदेखि पाँच हजार रूपैयाँसम्म जरीवाना हुनेछ – – – – – – १

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

दश वर्षदेखि माथि चौध वर्ष नपुगेकी स्वास्नीमानिसको विवाह गरे गराएको रहेछ भने सो गर्ने गराउने मुख्यमध्ये उमेर पुगेकालाई एक वर्षसम्म कैद र दुई हजार रूपैयाँसम्म जरीवाना हुनेछ— — — २

चौध वर्षदेखि माथि सोह्रवर्ष नपुगेकी स्वास्नीमानिसको विवाह गरे गराएको रहेछ भने सो गर्ने गराउने मुख्यमध्ये उमेर पुगेकालाई तीन महीनासम्म कैद वा एक हजार रूपैयाँसम्म जरीवाना वा दुवै हुनेछ— संरक्षकको मन्जूरी नलिई सोह्र वर्षदेखि माथि अठार वर्ष नपुगेको स्वास्नीमानिसको र अठान्ह वर्षदेखि माथि २१ वर्ष नपुगेको लोग्ने मानिसको विवाह गरे गराएको रहेछ भने सो गर्ने गराउने मुख्यमध्ये उमेर पुगेकालाई पाँचसय रूपैयाँसम्म जरीवाना हुनेछ— — — —४

यसै नम्बरका माथिका दफाहरूमा लेखिएदेखि बाहेक यस नम्बरमा निषेध गरिएको अरू कुनै काम कुरा गर्ने गराउने मुख्यमध्ये उमेर पुगेकालाई तीन महीनासम्म कैद वा पाँचसय रूपैयाँसम्म जरीवाना वा दुबै हुनेछ — — — — — ५

ऐनले विवाह गर्न पाउने हदभित्रको हो भनी ढांटी विवाह गरे गरी दिएको भए नजानी विवाह गर्ने गराउनेलाई सजाय हुँदैन। ढांटनेलाई नै माथि लेखिए बमोजिम सजाय हुनेछ — — — ६

यस नम्बर बमोजिम विवाह गर्न गराउन नहुने जानी जानी विवाहको काम गर्ने पुरोहित, लमी र अरू मद्दतीहरूमध्ये उमेर पुगेकालाई माथि १।२ दफा बमोजिम भए जनही एक महीनासम्म कैद र एकसय रूपैयाँसम्म जरीवाना, ३ दफा बमोजिम भए पन्ध्र दिनसम्म कैद वा तीनसय रूपैयाँसम्म जरीवाना र ४ दफा बमोजिम भए तीनसय रूपैयाँसम्म जरीवाना हुनेछ— — — — — — ७

यस नम्बरको माथिका दफाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विवाह भने भई नसकेको रीत दस्तूर पुऱ्याई छिनीसम्म सकेको रहेछ भने सो कुरा छिन्ने मुख्यलाई तीनसय रूपैयाँसम्म जरीवाना गरी छिनो सकेको कुरा बदर गरी दिनुपर्छ — — — — ८

माथि १।२।३।४ दफा बमोजिम भएको जरीवाना तिरे लिई सो त्यसै स्वास्नीमानिसलाई दिनुपर्छ। नतिरेमा सो जरीवाना हुने व्यक्तिको अंश मात्र जायजात गरी उपर भएकोबाट सो लागेको जरीवानाको अंक जति सो स्वास्नीमानिसलाई दिनुपर्छ। जायजातबाट सो जरीवाना उपर हुन नसके उपर नभएको जरीवानाको रूपैयाँ जतिमा तीन महीनासम्म कैद गर्नुपर्छ— — — — — — ९

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

लोग्ने मानिसको र स्वास्नी मानिस दुबैको सोह्र वर्ष उमेर नपुगी विवाह भएको रहेछ भने निजहरूले सो उमेर पुगेपछि मन्जूर नगरे त्यस्तो विवाह बदर हुन्छ— — — — — — १०

(२) ७ नम्बरको सट्टा देहायको ७ नम्बर राखिएको छः—

"७ नं. ॥ ॥ लोग्नेमानिस र स्वास्नीमानिस दुबैको मन्जूरी बिना विवाह गर्न गरी दिन हुँदैन। बिना मन्जूरी जबर्जस्ती विवाह गरे गरी दिए बदर हुन्छ त्यस्तो विवाह गर्ने गरी दिनेलाई दुई वर्षसम्म कैद हुनेछ।"

(३) ८ नम्बरको सट्टा देहायको ८ नम्बर राखिएको छः—

"८ नं. ॥ ॥ सधवा वा विधवा स्वास्नीमानिसलाई कन्या हो भनी ढांटी अरूसँग विवाह गरी दिएमा सो गरी दिने मुख्यलाई र जानी जानी त्यस्तो विवाह गर्ने सोह्र वर्ष उमेर पुगेकी स्वास्नीमानिसलाई एक वर्षसम्म कैद वा पाँचसय रूपैयाँसम्म जरीवाना वा दुबै सजाय हुनेछ। सधवा भए सो विवाह बदर हुन्छ। विधवा भए विवाह गर्ने लोग्नेले मन्जूर नगरे बदर हुन्छ।"

(४) ९ नम्बरको अन्त्यमा देहायको वाक्यांश थपिएको छः—

"अंशबण्डाको महलको १० वा १०क. नम्बर बमोजिम स्वास्नीले अंश लिई भिन्न बसेमा— — — — १"

(५) १० नम्बरको सट्टा देहायको १० नम्बर राखिएको छः—

"१० नं. ॥ ॥ कसैले यो महलको ९ नम्बरमा लेखिएको कुराको विपरीत अर्को विवाह गरेमा वा स्वास्नी राखेमा निजलाई एक महीनादेखि दुई महीनासम्म कैद र एक हजार रूपैयाँदेखि दुई हजार रूपैयाँसम्म जरीवाना समेत हुनेछ। स्वास्नी मानिसले जानी जानी त्यस्तो विवाह गरेमा वा स्वास्नी भै बसेमा निजलाई पनि सोही बमोजिम सजाय हुनेछ।"

(६) ११ नम्बरको सट्टा देहायको ११ नम्बर राखिएको छः—

"११ नं. ॥ ॥ यस महलको ६ र ७ नम्बरका कुरामा सो भए गरेको मितिले र अरूमा थाहा पाएको मितिले तीन महीनाभित्र नालिस नदिए लाग्न सक्तैन।"

१३. मूल ऐन जारीको महलमा संशोधनः मूल ऐन जारीको महलको सट्टा देहायको महल राखिएको छः—

आधिकारिक मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

महल १८

जारीको

१ नं. ॥ ॥ अर्काकी स्वास्नी हो भन्ने कुरा जानी जानी वा सो थाहा पाउने मनासिव कारण भई कसैले त्यस्तो स्वास्नीमानिसलाई निजको मन्जूरीले करणी गरेमा वा स्वास्नी बनाउन भगाई लगेमा जारी गरेको ठहर्छ ।

२ नं. ॥ ॥ जारी खतमा साधुको नालिस परे जार र जारी गरिए स्वास्नीमानिसलाई एक महीनादेखि दुई महीनासम्म कैद र एक हजार रूपैयाँदेखि दुईहजार रूपैयाँसम्म जरीवाना हुनेछ ।

३ नं. ॥ ॥ देहायको अवस्थामा साधुले सजाय गराउन पाउने छैन:–

साधु आफैले जारी गरी ल्याएकी स्वास्नीको अरूले जारी गरेकोमा ––१

सौता भएको स्वास्नीमानिसको जारी गरेकोमा –– –– –– –– २

लोग्ने स्वास्नीको महलको १ नम्बरको २ दफाले सम्बन्ध विच्छेद गर्न र विहावारीको महलको २ नम्बरको १० दफाले र ४ र ७ नम्बरले विवाह बदर गराउन पाउने स्थितिको स्वास्नीमानिसको जारी भएमा– ३

४ नं. ॥ ॥ जारी खतमा जारलाई सजाय गर्न साधुले नालिस दिएकोमा सजाय भै नसक्दै वा नालिस दिन नपाउँदै साधुको मृत्यु भएमा जारलाई कुनै सजाय हुँदैन । थुनिएको भए छाडी दिनुपर्छ ।

५ नं. ॥ ॥ कसैले कसैको स्वास्नीको जारी गरी साधुको धनमाल समेत लगेकोमा वा स्वास्नीमानिस पोइल जाँदा स्वास्नीमानिसले आफूले लगाएको वा प्रयोग गर्ने लत्ताकपडा वा आफ्नो दाइजो पेवा, आर्जन बाहेक साधुको अरू धनमाल समेत लगेमा लग्न नपाउने धनमाल हकमा साधुले र निज मरेमा वा विदेश गएकोमा निजको हकमा हकदारले देवानी मुद्दा सरह नालिस गरी फिर्ता लिन पाउँछ ।

६ नं. ॥ ॥ यस महलमा लेखिएको कुरामा सो कुरा प्रकाश भएको मितिले एक वर्षभित्र नालिस नदिए लाग्न सक्तैन ।

१४. मुद्दा खारेज हुने तथा सजाय मिनाहा हुने: (१) यो ऐन बमोजिम अपराध नठहरिने कुनै काम कुरामा साविकको जारीको महल अन्तर्गतको कुनै अपराधको अभियोग लगाई यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत कुनै मुद्दा मामिला दायर भएको वा चलिरहेकोमा यो ऐन प्रारम्भ भएपछि त्यस्ता सबै मुद्दा मामिला जुनसुकै तहमा भए पनि स्वतः खारेज भएको मानिनेछ ।

(२) यो ऐन बमोजिम अपराध नठहरिने कुनै काम कुरामा यो ऐन प्रारम्भ भएपछि साविकको जारीको महल अन्तर्गत कुनै अपराधको अभियोग लगाई कुनै मुद्दा मामिला चलाइने र कारवाई गरिने छैन ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(३) यो ऐन बमोजिम अपराध नठहरिने कुनै काम कुरामा साविकको जारीको महल अन्तर्गत कुनै अपराधको अभियोग लागि अदालतबाट कसूरदार ठहराई यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत सजायको फैसला वा आदेश भैसकेकोमा यो ऐन प्रारम्भ भएपछि सो सजाय सबै स्वतः मिनाहा भएको मानिनेछ ।

(४) यो ऐन बमोजिम अपराध नठहरिने कुनै काम कुरामा साविकको जारीको महल अन्तर्गत कुनै अपराधको अभियोग लागी अदालतबाट कसूरदार ठहराई यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत सजाय भोगी रहेको व्यक्तिले भुक्तान गर्न बाँकी भएजति सजाय सबै यो ऐन प्रारम्भ भएपछि स्वतः मिनाहा भएको मानिनेछ।

(५) कुनै काम कुरामा साविकको जारीको महल अन्तर्गत कुनै अपराधको अभियोग लागी अदालतबाट कसूरदार ठहराई यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत कुनै व्यक्तिले सजाय भोगी रहेको वा निजलाई सजाय हुने गरी फैसला वा आदेश भइरहेकोमा त्यस्तो काम कुरा यो ऐन अन्तर्गत पनि अपराध ठहरिने रहेछ र त्यसमा साविकको जारीको महल बमोजिम भएको सजायभन्दा यो ऐनमा कम सजाय तोकिएको रहेछ भने सो बढी भएजति सजाय स्वतः मिनाहा भएको मानिनेछ ।

(६) साविकको जारीको महलको ६ नम्बर अन्तर्गत जारी चोरीको अभियोग लगाई दायर भएको वा चली रहेको कुनै मुद्दा मामिला उप–दफा (२) बमोजिम खारेज भएमा साधुले वा निज मरेमा वा विदेश गएकोमा निजको हकदारले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले छ महीनाभित्र जारीको महलको ५ नम्बर बमोजिम नालिस गर्न पाउँछ ।

१८. मुलुकी (छैठौं संशोधन) अध्यादेश, २०३२ निष्क्रिय भएपछि त्यसको परिणामः मुलुकी (छैठौं संशोधन) अध्यादेश, २०३२ निष्क्रिय भएपछि अर्को अभिप्राय नदेखिएसम्म सो निष्क्रियताले,–

(क) सो अध्यादेश निष्क्रिय हुँदाको बखत चल्ती नभएको वा कायम नरहेको कुनै कुरा पनि जगाउने छैन,

(ख) सो अध्यादेश बमोजिम चालू भएको कुरा वा सो बमोजिम रीत पुऱ्याई अघि नै गरिएको अन्य कुनै काम वा भोगी सकेको कुनै कुरालाई असर पार्ने छैन,

(ग) सो अध्यादेश बमोजिम पाएको, हासिल गरेको वा भोगेको कुनै हक, सुविधा, कर्तव्य वा दायित्वमा असर पार्ने छैन,

(घ) सो अध्यादेश बमोजिम गरिएको कुनै दण्ड सजाय वा जफतलाई असर पार्ने छैन,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ङ) माथि लेखिएको कुनै त्यस्तो हक, सुविधा, कर्तव्य, दायित्व वा दण्ड सजायका सम्बन्धमा गरिएको कुनै काम कारवाई वा उपायलाई असर पार्ने छैन र उक्त अध्यादेश कायम रहे सरह त्यस्ता कुनै कानूनी कारवाई वा उपायलाई पनि शुरू गर्न, चालू गर्न सकिनेछ ।

लालमोहर सदर मितिः– २०३३।४।२८।५

आज्ञाले–
हरिप्रसाद शर्मा
श्री ५ को सरकारको का.मु. सचिव

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।